

Research Paper

The moral implications of new communication technologies in international human rights law

Ahram Valadbeigi¹. Ahmad Momenirad^{*2}

1. PhD student in Public Law, Aras International Campus, University of Tehran, Tehran, Iran.
2. Associate Professor, Faculty of Law, University of Tehran, Tehran, Iran

ARTICLE INFO

PP: 843-859

Use your device to scan and read
the article online

Keywords: *Human rights, ethics, new communication technologies, human rights violations, privacy*

Abstract

China, which was one of the least developed countries in the 20th century, after extensive reforms in 1979, entered the path of serious economic development and was recognized as an emerging economic power in the world since 2000. After 23 years have passed since then, China has become an important factor in the world with its high gross domestic product and as a commodity production factory in the world, as well as a huge need for energy and introducing itself as a big investor. Creation, especially in regions with a special geopolitical and geoeconomic position. Among these countries, we can mention the countries of the Middle East and especially the Persian Gulf region, which have a large energy capacity to be present and invest and export energy to China. The Middle East region, with its many advantages, such as energy and special geographical location, etc., is one of the regions of interest to China. But being in the complex region of the Middle East always has challenges for actors, especially emerging powers such as China, which this article tries to address. In this regard, the author tries to find the answer to the following basic question with an analytical-descriptive method in this article: What are the challenges facing China's extensive presence in the Middle East region? The data of this research has been collected in a library-document way.

Citation: Valadbeigi, A. & Momenirad, A. (2023). **The moral implications of new communication technologies in international human rights law**. *Geography (Regional Planning)*, 13(51), 843-859.

DOI: [10.22034/jgeoq.2022.355063.3831](https://doi.org/10.22034/jgeoq.2022.355063.3831)

* **Corresponding author:** Ahmad Momenirad, **Email:** momenirad@ut.ac.ir

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Today, new communication technologies are rapidly affecting the lives of human societies, and in the current era they have created extraordinary and unique effects. So that many issues are moving towards virtualization and immaterialization. Technology is all knowledge, products, processes, tools, methods and systems that are used in the creation of goods or the provision of services. An examination of the state of communications in today's world, and in particular the media and its relationship with international relations, reveals the breadth of the scope of this process. The importance of new communication technologies in all aspects of human life demonstrates the need to examine the principles of human rights and observe them. One of the most extensive networks that connects organizational and individual groups around the world and has direct contact with people around the world is the Internet. The breadth of the scope of new communication technologies, and especially the Internet, demonstrates the urgent need to study the relevant principles of human rights.

Methodology

In this study, by examining the ethical foundations of human rights, we examine the role of communication technology in terms of recognizing and correctly understanding emerging and new issues, and examine the impact of new communication technologies and the virtual world on human moral life in a descriptive-analytical manner.

Results and Conclusion

Modern communication technologies, due to the increase in efficiency and cost savings they create, create a positive change in human rights, and due to the advancement of modern communication technologies, the speed of changes in the field of technology has affected everyone's lives more than expected; so much so that today it is impossible to even imagine not having access to communication devices. Thus, the revolution of modern communication technologies promises a society in which, not only in the speed, volume and quality of information and knowledge transfer, a

remarkable change has occurred, but also, unlike in the past when technological information was only available to specialists and technology owners, today, due to the growth and improvement of the level of technology, its wide application and effects are available to all human societies. Like everything else in human life, modern communication technologies may have positive and negative consequences; Based on studies and investigations, it can be said that e-commerce, as one of the important topics of information and communication technology, is emphasized by experts and is rapidly replacing traditional commerce. This type of commerce is carried out by buying, selling and exchanging any kind of goods, educational services or specialized information, etc. through computer networks.

In addition to e-commerce, other factors that have emerged or increased due to the development of new communication technologies include the progress of the privatization sector, extensive competition between countries to achieve new sciences, increased investment in the communications sector, the creation of integration in networks, telecommunications and culture, e-learning, electronic proceedings, including the creation of the Sana system for the notification system of petitions, e-government, etc.

In addition, along with the advantages of modern communication technologies, their disadvantages include intergenerational disconnection, changes in the identity and values of society, and the indiscriminate invasion of some ideas related to a specific perspective and culture, extreme consumerism, the promotion of materialism and the weakening of spirituality in the family, changes in the way people spend their free time, the isolation of children due to the lack of recreational and educational spaces at home and their turning to computer games, changes in the Persian language and literature and the creation of artificial scripts, false referencing, etc., and a negative impact on social security with the weakening of religious beliefs, alienation, and undefined relationships between individuals. Cyberspace has also created new study frontiers for criminologists. Virtual reality and Internet-mediated communications have challenged old and traditional criminological debates and show new forms of crime, deviance, and social control, for example through the invasion of individuals' privacy.

References

1. Ansari, B. (2011). Privacy rights law. Tehran: Samt Publications. (Original work in Persian)
2. Freeman, M. (2008). Human rights (M. Kianfar, Trans.). Tehran: Hermes Book Publishing. (Original work published 2002)
3. Karimzadeh, R. (2018). Scientific and literary theft (Plagiarism). Tehran: Danesh-Negaran Ouj Publications. (Original work in Persian)
4. Jalilvand, S. (2015). The fourth generation of human rights and its foundations in the constitutional law of the Islamic Republic of Iran. First International Conference on Law and Sustainable Development of Civil Society. (Original work in Persian)
5. Haghighat Ortakand, M. (2016). Internet addiction: Causes and motivations. Third International Conference on Modern Research in Management, Economics and Humanities. (Original work in Persian)
6. Raei, M. (2001). The position of development rights in contemporary human rights. *Ma'refat*, 49, 12-30. (Original work in Persian)
7. Salmian, M. (2012). Opportunities and threats of modern communication technologies for political development of third world countries. *Electronic Journalism Quarterly*, 3(2), 45-60. (Original work in Persian)
8. Soodmandi, A. (2016). Components of freedom of expression in the international human rights system. *Legal Studies*, 8(2), 75-92. (Original work in Persian)
9. Seyedan, A., & Shahidi Torbati, M. (2015). Internet addiction. International Conference on Applied Research in Information Technology, Computers and Telecommunications. (Original work in Persian)
10. Sharifi, M. (2015). Investigating the anti-security crime of cyber terrorism and its legislative status. First International Congress of Iranian Law. (Original work in Persian)
11. Sanei, M. (2003). Equality in human rights and its historical background. *Mofid Letter*, 39-40, 5-20. (Original work in Persian)
12. Solhchi, M., & Dargahi, R. (2014). Examining the nature of solidarity rights: Collective or popular rights. *Mofid Letter*, 15(41), 30-50. (Original work in Persian)
13. Asgari, M. (2015). Privacy and its violation. Second National Conference on Justice, Ethics, Jurisprudence and Law. (Original work in Persian)
14. Fathi, Y., & Shahmoradi, K. (2017). Scope and domain of privacy in cyberspace. *Mofid Letter*, 81(99), 110-130. (Original work in Persian)
15. Farhadi, Z. (2014). The role of information and communication technology in the new educational system on the teaching-learning process. First Scientific Research Conference on Educational Sciences and Psychology of Social and Cultural Pathologies of Iran. (Original work in Persian)
16. Ghorashi, S. M., Salehi, S. M., & Faramarzi, F. (2012). The position of human rights in Islam. National Conference on International Law in the Mirror of Modern Sciences. (Original work in Persian)
17. Ghahremani, A., & Ghaemi Asgouei, K. (2015). Investigating the role of modern communication technologies in national development. Second International Conference on Modern Research in Management, Economics and Accounting. (Original work in Persian)
18. Ghahremani, B., Valizadeh, A., & Tazekand, H. (2014). Protection of privacy in cyberspace from the perspective of Iranian law in light of international documents. National Conference on Iran and International Legal Challenges. (Original work in Persian)
19. Karimi Mahabadi, H., & Fazaeli, M. (2016). The legal value of the Universal Declaration of Human Rights. International Congress of Comprehensive Iranian Law. (Original work in Persian)
20. Mahdizadeh Molabashi, T., & Montazer Ghaem, M. (2014). Capabilities of new information and communication technologies and their impact on the social communication process at macro levels and specific social groups. International Congress of Culture and Religious Thought. (Original work in Persian)
21. Nazari, A., & Barzegar, A. (2017). Freedom of expression from the perspective of human rights. Fourth National Conference on Law: Evaluating the Effectiveness of Law in the System of the Islamic Republic of Iran. (Original work in Persian)

22. Nurian, A., & Mohammadi, H. (2017). Privacy in light of Iranian criminal law and international documents. *International Congress of Citizenship Rights*. (Original work in Persian)
23. Schaffer, R. (1997). *Understanding globalization: The social consequences of political, economic and environmental change*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
24. Schoite, J. A. (2000). *Globalization: A critical introduction*. New York: Palgrave.
25. Yasa. (n.d.). Investigating violations of privacy in cyberspace and its consequences. Retrieved from <https://www.yasa.co/blog/investigate-violations-of-privacy-in-cyberspace-and-its-consequences/>

مقاله پژوهشی

پیامدهای اخلاقی فناوری‌های نوین ارتباطی در حقوق بین الملل بشر

اهرام ولد بیگی - دانشجوی دکتری حقوق عمومی، پردیس بین المللی ارس، دانشگاه تهران، تهران، ایران

احمد مومنی راد* - دانشیار دانشکده حقوق، دانشگاه تهران، تهران، ایران

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>استفاده از ابزارهای نوین فناوری اطلاعاتی و ارتباطی به شکل گیری سبک زندگی ویژه ای می انجامد و در هر یک از جنبه های مختلف سبک زندگی، نظام ارزشی و جهان بینی متفاوتی را ایجاد می کند که منجر به کنش های گوناگونی از جانب افراد می شود، علاوه بر کنش های مثبت نظیر دادرسی های الکترونیک یا دولت الکترونیک و... از معایب اخلاقی فناوری های نوین ارتباطی که سبب نقض حقوق بشری گشته است، می توان به افزایش جرم و جنایت در زمینه سایبری و نقض حریم خصوصی اشاره نمود. همین مهم سبب می شود تا در این پژوهش با بررسی مبانی اخلاقی حقوق بشری، نقش فناوری ارتباطات را به لحاظ شناخت و درک صحیح از مسائل نوظهور و جدید بررسی نموده و اثرگذاری فناوری های نوین ارتباطی و دنیای مجازی را در حیات اخلاق بشری به شیوه توصیفی - تحلیلی بررسی نماییم.</p>	<p>شماره صفحات: ۸۴۳-۸۵۹</p> <p>از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید</p>

واژه‌های کلیدی:

حقوق بشر، اخلاق، فناوری های نوین ارتباطی، نقض حقوق بشر، حریم خصوصی

استناد: ولد بیگی، اهرام و مومنی راد، احمد. (۱۴۰۲). پیامدهای اخلاقی فناوری‌های نوین ارتباطی در حقوق بین الملل بشر. فصلنامه

جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ۱۳(۵۱)، ۸۴۳-۸۵۹.

DOI: 10.22034/jgeoq.2022.355063.3831

مقدمه

امروزه فن آوری های نوین ارتباطی به سرعت در حال تاثیر گذاری بر زندگی جوامع بشری می باشند، و در عصر کنونی تأثیرات شگرف و بی مانندی را پدید آورده اند. به طوری که بسیاری از مسائل به سمت مجازی شدن و غیرمادی شدن می روند. فناوری به منزله تمامی دانش ها، محصولات، فرآیندها، ابزارها، روشها و سیستم هایی است که در خلق کالاها یا ارائه خدمات مورد استفاده قرار می گیرد و بررسی وضعیت ارتباطات در جهان امروز و به طور خاص رسانه ها و ارتباط آن با روابط بین الملل، فراگیری حوزه عمل این فرایند را مشخص می سازد. اهمیت فناوری های نوین ارتباطی در تمامی ابعاد زندگی انسان ها لزوم بررسی مبانی حقوق بشری و رعایت آن ها را نمایان می نماید. یکی از گسترده ترین شبکه هایی که گروه های سازمانی و فردی را در سراسر جهان به یکدیگر متصل و ارتباط مستقیم با مردم سرتاسر جهان دارد، اینترنت می باشد. گسترده‌گی دامنه ی فناوری های نوین ارتباطی و به خصوص اینترنت نیاز مبرم به مطالعه ی مبانی مرتبط حقوق بشری را نمایان می نماید.

از مبانی حقوق بشری می توان به آزادی عقیده و بیان، اطلاعات، حریم خصوصی و... نام برد و با بررسی این مبانی و عملکردهای فناوری های نوین ارتباطی می توان به این مهم دریافت که بدون شک فناوری های نوین مزایا و محاسن زیاد و غیر قابل جایگزینی دارند، مثل دولت الکترونیک یا آموزش های مجازی از راه دور. اما، نباید این نکته را نیز از نظر دور داشت که این فن آوری ها خالی از آسیب نیز نیستند، فرهنگ هر کشور یکی از اساسی ترین مولفه های حفظ هویت و ارزش های حاکم بر آن جامعه است که امروز تحت تاثیر قدرت رسانه ها در معرض آسیب قرار گرفته چه بسا ارزش های فردی و اجتماعی را نیز متاثر نماید. همچنین بروز جرایمی ناشی از فناوری های نوین ارتباطی از مولفه هایی هستند که به جرات می توان آنها را نقض حقوق بشر نامید.

۱- حقوق بشر

حقوق بشر منعکس کننده آرمان جهانی عدالت و جامعه ای است که در آن، هر انسانی بتواند از زندگی شرافتمندانه، همراه با مساوات و کرامت بشری برخوردار گردد. حقوق بشر مجموعه حقوق وضع شده که آغاز آن را بتوان به اعلامیه جهانی حقوق بشر یا انقلاب کبیر فرانسه دانست نیست بلکه باید قدمت آن را به درازای حیات بشر بدانیم. موضوع حقوق بشر انسان است (قریشی و همکاران، ۱۳۹۱) و می توان گفت حقوق بشر یک مفهوم است؛ ابزاری است برای اندیشیدن درباره واقعیت و بیان کردن افکارمان (فریمن، ۱۳۸۷: ۲۳).

از سال ۱۹۴۸ به بعد اعلامیه جهانی حقوق بشر پایه و اساس وضع و تدوین بسیاری از مقررات مربوط به حقوق بشر و معاهدات جهانی و منطقه ای در مقیاس های کوچک و بزرگ بوده است. در ابتدا اعلامیه جهانی حقوق بشر، آرمان مشترکی برای تمام مردم و کلیه ملل بود تا دایما مد نظر داشته باشند و تلاش کنند

که به وسیله تعلیم و تربیت، احترام این حقوق و آزادی ها توسعه یابد. اما امروز اعلامیه نفوذ اخلاقی، سیاسی و حقوقی فراوانی یافته و به طور گسترده ای عامل تشکیل دهنده هنجارهای عرفی پذیرفته شده می باشد. اعلامیه جهانی به عنوان یک مدل در خدمت بسیاری از قوانین اساسی، قوانین داخلی کشورها، مقررات و سیاست هایی که حقوق اساسی انسانی را حمایت می کند، درآمده است (کریمی مهابادی، ۱۳۹۵: ۹).

لذا حقوق بشر مفهومی است عقلی که احترام به آن به عهده ی خود انسان واگذار شده و هرگاه به کمک تربیت اخلاقی در قلوب عموم افراد بشر جای گیرد و مورد عمل همگانی واقع شود و به صورت یک اعتقاد و سنت جهانی درآید، علت و فلسفه وجودی این حقوق که به علت وجودی خود انسان وابسته است محقق می گردد.

۱-۲- مبانی مرتبط حقوق بشری با فناوری های نوین ارتباطی

در گذشته، استفاده از فناوری به قشر خاصی محدود بود و فراگیری زیادی نداشت و بهره برداری از فناوری های جدید ارتباطی، تنها در اختیار کشورهای پیشرفته صنعتی بود؛ ولی به تدریج، کشورهای جهان سوم از اوایل دهه ۱۹۸۰، به مقابله با سلطه فرهنگی و ارتباطی کشورهای قدرتمند غربی پرداختند. امروزه وقوع انفجار اطلاعات (Schaffer, 1997: 11) بی تردید حقوق بشر، امروز به عنوان یک ضرورت اجتناب ناپذیر مطرح است و همه دولت ها و فرهنگ ها نیاز و تعهد خود را بدان نشان داده اند. از این رو به عنوان یک نیاز و ضرورت که رنج و درد بشریت را کاهش می دهد و موجب توجه همگانی به نیازهای اساسی انسان و ترمیم و التیام درد و رنج بشر میگردد، کمتر مورد انتقاد است در این بخش به بررسی و مطرح نمودن مبانی حقوق بشر می پردازیم:

الف) برابری

مساوات و برابری در لغت مترادفند و در اصطلاح، برابری اصلی از اصول حقوق عمومی به شمار می رود که به موجب آن، همه مردم صرف نظر از جنس، طبقه، مذهب، ثروت و شغل باید از حقوق و تکالیف مساوی برخوردار باشند.

در واقع مراد از مساوات، برابری همه افراد در استفاده از موهبت ها و نعمت های الهی و مزیت های اجتماعی است و وظیفه قانونگذار در هر جامعه ای این است که امکانات و تسهیلات طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی یکسان را در اختیار همه قرار دهد.

در عصر جدید برابری ابتدا در تعالیم دکارت مطرح شد و به سرعت در آرای جان لاک و کانت رسوخ کرد. برابری در کنار «آزادی» یکی از ارکان دموکراسی جدید است. بنابراین تعالیم فلسفه جدید برآمده از آرای دکارت، لاک و کانت، انسان ها قطع نظر از رنگ پوست، نژاد، ملیت، دین و نظیر این ها حقوق انسانی برابر دارند. دموکراسی جدید از جمع برابری و آزادی به وجود آمده است، تعیین نسبت برابری با عدالت کار دشواری است زیرا در عدالت (که عموماً آن را عمل مطابق قانون تعریف کرده اند) تناسب تعیین کننده

روابط افراد است نه تساوی (برابری).^۱ لذا در ماده هفتم، اعلامیه جهانی حقوق بشر در مورد برابری آمده است: «همه در برابر قانون مساوی هستند و حق دارند بدون تبعیض و بالسویه از حمایت قانون بر خوردار شوند...».

ب) آزادی

آزادی، آرمان بلند بشر است که همزاد و همپای زندگی انسان، جایگاهی شایسته، در اندیشه و آرزوی انسان دارد و در گذر دگرگونی‌های آدمی و زندگی و اندیشه‌ها و انگاره‌هایش بحث‌ها برانگیخته و دشواری‌ها در افکنده و گشایش‌ها به ارمغان آورده است. آزادی بیان یعنی آزادی در ابراز عقیده، نظر و فکر اعم از اجتماعی، سیاسی، فلسفی یا مذهبی تمام حقوقدانان به این مسیله واقف اند که آزادی بیان باید در یک اصول معین و تعریف شده ارایه شود تا به حقوق دیگران آسیب وارد نکند.^۲

مهم‌ترین آزادی‌های فردی و حقوق بشری عبارت انداز:

۱- آزادی عملکرد فردی

۲- آزادی اندیشه

۳- آزادی گردهمایی

۴- آزادی اقتصادی و اجتماعی که هر کدام به تفصیل مورد بررسی قرار می‌گیرد.

این اعلامیه، در سی ماده تدوین شده است که حدود نیمی از آنها به آزادی‌های بشری اختصاص دارد و برخی از بندهای دیگر نیز به نحوی به مسائل آزادی مربوط می‌شود.

لذا با بررسی مواد اعلامیه‌ی حقوق بشر در میابیم که اکثر اسناد جهانی و منطقه‌ای حقوق بشر تعاریف بسیار مشابهی از حق آزادی بیان ارائه داده‌اند. به موجب این تعاریف، حق آزادی بیان، حق «هر انسان» است به اینکه «اطلاعات» و «نظرهای» خود را با «هر ابزاری» و حتی «در ورای مرزهای ملی» ابراز کند. البته بعضی از اسناد همچون «اعلامیه قاهره درباره حقوق بشر در اسلام» به تمام اجزاء حق آزادی بیان تصریح نکرده و تعریف شفافی از آن ارائه نداده‌اند. اما این اسناد نمی‌توانند ناقض تعریف جامع فوق‌الذکر باشند، زیرا این اسناد الزام آور نیستند و کشورهای امضاکننده آن‌ها نیز به اسناد بین‌المللی متضمن حق آزادی بیان و به ویژه میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی پیوسته‌اند.^۳

ج) حریم خصوصی

۱. منوچهر، صانعی، برابری (تساوی) در حقوق بشر و پیشینه تاریخی آن، پاییز و زمستان ۱۳۸۲، شماره ۴۰-۳۹، صص ۸۷ تا ۱۰۶.

۲. امیرحسین، نظری، عبدالرضا، برزگر، آزادی بیان از دیدگاه حقوق بشر، چهارمین همایش ملی حقوق ارزیابی کارآمدی قانون در نظام جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۶، ص ۴.

۳. عبدالمجید، سودمندی، اجزاء حق آزادی بیان در نظام بین‌المللی حقوق بشر، مطالعات حقوقی دوره هشتم تابستان ۱۳۹۵ شماره ۲، ص ۲.

حریم خصوصی یعنی اینکه یک فرد یا گروه بتواند خود یا اطلاعات مربوط به خود را مجزا کند و در نتیجه بتواند خود یا اطلاعاتش را در برابر دیگران آشکار کند. مرزها و محتوای آنچه خصوصی قلمداد می شود در میان فرهنگها و اشخاص متفاوت اما ویژگی اصلی آنها مشترک است.

حق بر حریم خصوصی دارای مصادیق متعددی است از قبیل: حریم شخصی و روانی، منزل، خودرو، حریم خصوصی در اماکن عمومی، شبکه های اجتماعی، محیط کاری، حق بر تصویر و داده های شخصی و حق بر آرامش و خلوت فکری که حمایت از هر کدام از آن ها دارای ابزارها و راهکارهای حقوقی خود است.^۱ تقریباً تمام اسنادی که تاکنون درباره ی حقوق بشر به تصویب مراجع بین المللی رسیده است بر این نکته اتفاق نظر دارند که بشر از حقوق و آزادی هایی برخوردار است که باید الزاماً و به گونه ای موثر از آن حمایت شود از جمله ی این حقوق، حق بر حریم خصوصی می باشد. احترام به حریم خصوصی افراد در بسیاری از اسناد بین المللی و منطقه ای حقوق بشر مورد تاکید قرار گرفته است. در نظام حقوقی ایران نیز حریم خصوصی اگرچه، به صورت مشخص مورد حمایت واقع نشده است لیکن، مصادیق حریم خصوصی مورد توجه قرار گرفته است.^۲

بنابراین هرکس حق دارد آزادانه در خلوت خود بر اطلاعات مربوط به امور زندگی اش کنترل داشته باشد و مانع دسترسی دیگران به این اطلاعات گردد و خودش تصمیم بگیرد تا چه حد اطلاعاتش را در اختیار دیگران قرار دهد. زیرا این حریم همیشه مرد تعرض از سوی افراد و حکومت هایی قرار گرفته و خواهد گرفت و این در حالی است که انتظار می رود اشخاص در این محدوده مورد تعرض واقع نگردند.^۳ ظهور فناوریهای نو و دسترسی آسان به این فناوری ها، عرصه های خصوصی افراد را در معرض تهدید جدی قرار داده است. در این میان، برخی با نیت سوء و برخی بدون نیت سوء به حریم خصوصی دیگران تجاوز می کنند. مشخص نبودن مفهوم حریم خصوصی و وجوه تمایز آن از حریم عمومی و نبود تدابیر قانونی و قضائی مؤثر برای حمایت از این حریم، موجب شده است سوء استفاده کنندگان با خیالی آسوده به افشای مسائل خصوصی دیگران مبادرت کنند.^۴ لذا امروزه، با ظهور فن آوری های اطلاعاتی و ارتباطی، پیدایش و گسترش رسانه های جدید و نیز توسعه فضای سایبر، امکان نقض حریم خصوصی اشخاص در این حوزه تسهیل شده و دغدغه ها و نگرانی های جدی ایجاد کرده است.^۵

۱. ایوب، نوریان، همت، محمدی، حریم خصوصی در پرتو حقوق کیفری ایران و اسناد بین المللی، کنگره بین المللی حقوق شهروندی، ۱۳۹۶،

ص ۱.

۲. همان.

۳. مهدی، عسگری، حریم خصوصی و تعرض به آن، دومین همایش ملی عدالت، اخلاق، فقه و حقوق، ۱۳۹۴، ص ۱.

۴. باقر، انصاری، حقوق حریم خصوصی، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۹۰، ص ۱۴.

۵. بابک، قهرمانی، عالی، ولی زاده تازه کند، حمایت از حریم خصوصی در فضای سایبر از منظر حقوق ایران در پرتو اسناد بین المللی، همایش ملی ایران و چالش های حقوقی بین المللی، ۱۳۹۳، ص ۹.

ج) حقوق همبستگی

تلاش‌های علمای حقوق بشر، موجب دسته‌بندی حقوق بشر بر اساس نظریه‌ی «نسل‌های حقوق بشر» شد. این نسل‌ها عبارتند از: نسل اول حقوق بشر یا حقوق منفی؛ نسل دوم حقوق بشر یا حقوق مثبت و نسل سوم حقوق بشر یا حقوق همبستگی، که با عنوان حقوق جمعی نیز از آن یاد می‌شود.^۱

این حقوق شامل حق بر توسعه، حق بر ارتباطات و حق بر جهانی سالم می‌باشد. اعلامیه در مورد حق توسعه مجمع عمومی سازمان ملل متحد (۱۹۸۶) آن را این چنین تعریف کرده‌است: «حق توسعه یکی از حقوق جدایی‌ناپذیر بشری است که از رهگذار آن هر انسانی و تمامی مردمان استحقاق آن را دارند که در توسعه‌ای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی که در آن تمامی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین تحقق می‌یابد، مشارکت جسته، سهم‌گشته و بهره‌مند گردند. توسعه نه تنها یک مفهوم حقوقی است، بلکه از مقومات تحقق حقوق بشر نیز هست؛ به گونه‌ای که اگر توسعه نباشد یا فراگیر نباشد، حقوق بشر به وجود نخواهد آمد. بنابراین، آنچه مانع از تحقق حق بشر در تمام ابعاد و توسعه می‌شود فقدان چنین نگرشی است.^۲ «فرانسیس بال»، استاد فرانسیس علوم ارتباطات، ضمن بررسی درباره‌ی جذابیت‌ها و محدودیت‌های «حق ارتباط»، با تکیه بر شرایط اعمال آزادی بیان، برای حق اخیر نسبت به «حق اطلاع» دو برتری قائل شده است. به عقیده او، «حق ارتباط» از یک سو، معرف آن است که «اطلاعات» یا آنچه به طور معمول «اطلاعات» خوانده می‌شود، تنها موضوع یا تنها هدف «انتقال افکار و عقاید» به صورت مندرج در ماده ۱۱ اعلامیه حقوق بشر و شهروند انقلاب ۱۷۸۹ فرانسه به شمار نمی‌آید، بلکه به سبب گسترش کاربرد تکنیک‌های جدید بیان و انتقال اندیشه، سهم بیش از پیش محدودی از آن را در بر می‌گیرد.

حق ارتباطات، نوعی دفاعیه برای پشتیبانی و پاسداری از «حق انسان برای ارتباط» محسوب می‌شود و از «حق همگان برای استفاده از اطلاعات»، که مخاطبان را به سوی رسانه‌های غیر از مطبوعات فرا می‌خواند، فراتر می‌رود. بدیهی است که آزادی مطبوعات، تمام آزادی اطلاعات را شامل نمی‌گردد، همان گونه که آزادی اطلاعات نیز تمام آزادی بیان را در بر نمی‌گیرد.

لذا در تحولات نوین جوامع بشری حق ارتباطات به عنوان نسل چهارم حقوق بشر گفتمانی نوین و ایده‌ای جدید در عصر اطلاعات محسوب می‌شود. اهمیت این نسل از حقوق بشر تا آنجاست که کارشناسان تأکید دارند که امروزه تحقق حقوق مهمی چون حق حیات یا حق تعیین سرنوشت بدون برخورداری از حق

۱. محمد علی، صلح چی، رامین، درگاهی، بررسی ماهیت حقوق همبستگی: حقوق جمعی یا مردمی، دوره ۱۵، شماره ۴۱ پاییز ۱۳۹۳ صفحه

۱۶۸-۱۴۳

۲. مسعود، راعی، جایگاه حق توسعه در حقوق بشر معاصر، معرفت ۱۳۸۰ شماره ۴۹، ص ۷.

ارتباطات به طور کامل میسر نیست زیرا ظهور ابزارهای نوین ارتباط جمعی در دنیای کنونی و تمایل بیش از پیش دکترین حقوق بشری افزایش یافته است.^۱

۲- فناوری های نوین ارتباطی ، معایب و مزایای اخلاقی

ما در عصر ارتباطات و رسانه ها زندگی می کنیم، عصری که در آن تکنولوژی های نوین ارتباطاتی و رسانه های گروهی و شبکه های مجازی جزو لاینفکی در زندگی مخاطبان این فناوری ها محسوب می گردند^۲ و اینترنت سبب ایجاد این شبکه ها و رسانه های گروهی شده است و آن را باید آخرین عضو خانواده تکنولوژی دانست که از ربع قرن پیش، تأسیسات آن در جامعه انسانی، جایی به خود اختصاص داده است. ۳ در سال ۱۹۸۲ اینترنت از انحصار نخبگان و مقاصد نظامی خارج شد.

با اختراع تلفن همراه هوشمند و شبکه های اجتماعی که نمونه ای از فن آوری های نوین ارتباطات و اطلاعاتند، روند توسعه سیاسی کشورهای در حال توسعه تغییر یافته است. شبکه های اجتماعی اینترنتی یکی از مهمترین ابزارها برای نمود یافتن اثرات جهانی شدن است. این فضای مجازی عرصه وسیعی از اطلاعات و نمودهای مختلف معنایی را ایجاد می کند. پس از اختراع این شبکه ها، کاربران در اینترنت و شبکه های اجتماعی اقدام به ایجاد و تولید حجم عظیمی از اطلاعات که شامل متن، تصویر، فیلم و کلیپ های صوتی است نموده اند که توسط خود کاربران، تولید و بارگذاری می شود. این به اشتراک گذاری اطلاعات، کمک شایانی به توسعه سیاسی کرده است. اختراع تکنولوژی های نوین ارتباطی، انحصارطلبی رسانه ها را تغییر داده است و با اطلاع رسانی و شفاف سازی سیاسی، فرهنگی و اقتصادی بر تحولات سیاسی و اجتماعی موثر بوده است. این تکنولوژی های تازه، چندین کارکرد مهم دارند؛ جریانی آسان و به روز و کم هزینه برای برقراری ارتباط مردم با یکدیگر هستند، ارتباطی تعاملی و دوطرفه ایجاد می کنند که شباهتی با تلویزیون، رادیو و مطبوعات ندارد و مهمتر از همه اینکه خود کاربران می توانند در انتقال اخبار و اطلاعات مشارکت داشته باشند. وقایع سیاسی در سال های اخیر تحت تاثیر فناوری های نوین ارتباطی بوده اند. انقلاب های خاورمیانه در کشورهای جهان سوم و یا ناکامی کودتای نظامی ترکیه نیز با استفاده از شبکه های اجتماعی انجام شد.^۴

امروزه با ورود فناوری های نوین آموزشی و به خصوص دسترسی به اینترنت در بین جامعه فراگیر در مدارس، و تاثیر پذیری آنها از فرهنگ های جهانی و غیر بومی، موقعیتی به وجود آمده است که آموزش و پرورش

۱. شهاب، جلیلود، نسل چهارم حقوق بشر و زمینه های آن در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، اولین کنفرانس بین المللی حقوق و توسعه پایدار جامعه مدنی، ۱۳۹۴، ص ۱۱.

۲. عبدالرضا، قهرمانی کامبیز، قائمی اسگوئی، بررسی نقش فناوری های نوین ارتباطی بر توسعه ملی، دومین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، ۱۳۹۴، ص ۱.

۳. Schoite, Jan Globalization, A Critical Introduction, USA, palgrave, 2000, p75.

۴. محمد، سالمیان، فرصت ها و تهدیدهای تکنولوژی های نوین ارتباطی برای توسعه سیاسی کشورهای جهان سوم، فصلنامه روزنامه نگاری الکترونیک، دوره: ۳، شماره: ۲، ۱۳۹۷، ص ۱۱.

ناگزیر است که تا کارکردهای نوینی را متناسب با نیازهای زمان برای خود برگزینند. گزینش و دستیابی به کارکردهای نو مستلزم نگاهی نو به نظام آموزش و پرورش است آنچه تلقی از نظام های نوین آموزشی را به عنوان یک تکنولوژی مدرن آموزشی و نه به عنوان یک چالش در نظامی آموزشی به ما می‌شناساند، تاثیرات این فناوری ها در به کارگیری و سائل کمک آموزشی در کلاس درس برای قوت بخشیدن به یادگیری فراگیران است که در تحقیقات مکرر به اثبات رسیده است.^۱

نکته قابل توجه این است که از زمان ظهور تدریجی فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی جدید، جهان به طور برگشت ناپذیری در حال تغییر و ایجاد رفاه، توسعه پایدار و دموکراسی است. اما با توسعه ابزارهای کنترل، آزادی و آزادی بیان را مخدوش نموده است. در واقع تنها ویژگی مهم این فناوری ها وجود همین پارادوکس منجر به پیشرفت است.^۲

به طور کلی می توان مزایای فناوری های نوین ارتباطی را در موارد ذیل برشمرد:

الف) مزایا

- ۱- روابط انسانی
 - ۲- اثرات اجتماعی و فرهنگی که شامل آموزش الکترونیک در مراکز علمی و پژوهشی می شود.
 - ۳- اثرات اقتصادی نظیر بانکداری الکترونیک و توانمند شدن اقتصاد کشور .
 - ۴- اثرات سیاسی همانند ایجاد دولت الکترونیک.
 - ۵- تسریع در خدمات دادرسی و پیشرفت و کارآمدی رسیدگی دادگاه ها به این جهت.
 - ۶- اثرات روانی نظیر واکنش پذیری بیشتر، بالارفتن هوش و ذکاوت.
- اما در کنار مزایای این مهم، در این موارد معایبی نیز وجود دارد که بر خلاف نظم عمومی و حقوق بشریت است. یکی از این معایب، وابستگی مردم به تکنولوژی جدید است. برای مثال، با اختراع ارزشمند ماشین حساب، انسان‌ها دیگر بدون فکر کردن و انجام محاسبات ذهنی کارهای خود را انجام می دهند و حافظه خود را کمتر درگیر محاسبات خواهند کرد. قطعا استفاده از تکنولوژی نیاز به قانون و قوانین جدید دارد. در نهایت، اکثر اکتشافات تکنولوژیکی به منظور کاهش تلاش های انسانی است، به این معنا که کارها بیشتر با دستگاه‌های دیجیتال انجام می شود. بیش از حد شغل های کاذب ایجاد شده است. در نهایت از تأثیر منفی تکنولوژی در کودکان نیز نباید غافل شد. اما در یک دسته بندی کلی به پیامدهای منفی فناوری های نوین ارتباطی می پردازیم.

^۱ زرین، فرهادی، نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در نظام آموزشی نوین بر فرآیند یاددهی - یادگیری، اولین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی آسیب های اجتماعی و فرهنگی ایران، ۱۳۹۳، ص ۱.

^۲ تورج مهدی زاده ملباشی، مهدی منتظر قائم، قابلیت های تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطی جدید و تاثیر آن بر فرآیند ارتباطات اجتماعی سطوح کلان و گروه های اجتماعی خاص، کنگره بین المللی فرهنگ و اندیشه دینی، ۱۳۹۳، ص ۱.

ب) جنبه های منفی فناوری های نوین ارتباطی

۱- امنیت داده

زیرا حفظ داده ها بسیار دشوار است. تنها یک شکاف می تواند به معنای از دست رفتن مقادیر عظیمی از اطلاعات خصوصی باشد که به دست مجرمان، تروریست ها، دشمنان خارجی و یا سایر نهادهای خرابکار می افتد.

۲- جرم و تروریسم

در جریان تحولات ناشی از عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات و تحول در روش های ارتکاب جرایم، جرایم سنتی به جرایم نوین مجازی وارد شده است. جرم تروریسم که در دنیای سنتی از قدیم الایام به عنوان یک جرم مهم امنیتی مد نظر بوده، این روزها چهره ای گسترده به نام مجازی به خود گرفته و با ورود به این دنیای گسترده، صدمات و لطمات وسیعی را مد نظر خود قرار داده است. حال با توجه به اینکه اکثریت ساختارها و زیر ساختارهای کشورهای مبتنی بر فضای مجازی و تکنولوژی رایانه ای شده اند و این واقعیت که نه می توان از رایانه و این تکنولوژی مفید دست کشید و نه می توان تروریست های سایبری را نادیده گرفت را نیز پیش روی داریم، کشورها باید همواره در پی به روز رسانی و تقویت سیستم های خود باشند؛ چرا که همواره تروریست های ملی و فراملی به دنبال فرصت و شکافی برای ورود و ضربه زدن به امنیت و بقای دولت ها و ملت ها هستند.^۱

۳- نگرانی های حریم خصوصی

حریم خصوصی محدوده معقولی است که فرد انتظار دارد از دسترس دیگری مصون بماند و فضای مجازی باعث شده تهدیدها و فرصت های جدیدی در حریم خصوصی افراد ایجاد شود.^۲

مواد ۱۶ و ۱۷ قانون جرایم رایانه ای مصوب ۱۳۸۸ نیز هتک حیثیت افراد در فضای مجازی را جرم انگاری کرده است. مطابق مواد مذکور، هرکس به وسیله سامانه های رایانه ای یا مخابراتی، صوت یا تصویر یا فیلم خصوصی یا خانوادگی یا اسرار دیگری را بدون رضایت وی، منتشر یا در دسترس دیگران قرار دهد؛ یا پس از تغییر و تحریف مبادرت به انتشار آن کند؛ به نحوی که منجر به ضرر یا موجب هتک حیثیت وی شود؛ به حبس از ۹۱ روز تا ۲ سال و جزای نقدی از ۵ تا ۴۰ میلیون ریال محکوم خواهد شد.^۳

۴- سرقت ادبی و حق کپی برداری

۱. مهرداد، شریفی، بررسی جرم ضد امنیتی تروریسم سایبری و وضعیت تقنینی آن، نخستین کنگره بین المللی حقوق ایران، ۱۳۹۴، ص ۲.

۲. یونس، فتحی، خیراله، شاهمرادی، گستره و قلمرو حریم خصوصی در فضای مجازی، دوره ۸۱، شماره ۹۹ پاییز ۱۳۹۶، صفحه ۲۲۹-۲۵۲.

۳. بررسی نقض حریم خصوصی در فضای مجازی و پیامدهای آن، ۱۳۹۷ برگرفته از:

سرقت ادبی یا پلاژیاریسم امروزه یکی از سوء رفتارهای علمی است که می‌تواند اعتبار نویسندگان مقالات و متون را به خطر بی اندازد. رسانه‌های دیجیتال به راحتی کپی و پخش می‌شوند. قوانین حق کپی به طور فزاینده‌ای به اجرا در می‌آیند، تا برای نمونه در صنعت موسیقی و فیلم به هزینه‌های واقعی خود پی ببرند. بچه‌های مدرسه می‌توانند پروژه‌های کلاسی خود به راحتی از هر جایی کپی کنند، بدون اینکه واقعا چیزی یاد گرفته باشند.

۵- افراد جعلی و بی نام و نشان

فناوری دامنه وسیعی را برای کاربران فراهم می‌کند تا هویت خود را پنهان کنند. مطالعات نشان می‌دهد که مردم بیشتر دوست دارند تا رفتارهای ضد اجتماعی داشته باشند زیرا گمان می‌کنند پیامدی متوجه آنان نخواهد شد. قلدری، خشونت، تعقیب، تهدید، و رفتار توهین آمیز همگی با وجود اینترنت و شبکه‌های اجتماعی به طور چشمگیری افزایش یافته است. افرادی که از هویت‌های جعلی برای پیش برد اهداف غیر انسانی خود استفاده می‌کنند. برای نمونه، پدوفیل‌ها برای اجرای اهداف خود و دسترسی آسان به کودکان از هویت‌های جعلی و دروغی سود می‌برند.

۶- اعتیاد

وب سایت‌های ارتباط جمعی، بازی‌های کامپیوتری، پیام‌رسانی و وب سایت‌های آشنایی همگی می‌توانند اعتیادآور باشند. بازی‌ها می‌خواهند شما بازی کنید تا نسخه بعدی را بخرید. وب سایت‌هایی می‌خواهند که شما با هم تعامل داشته باشید تا آن‌ها بتوانند پول تبلیغاتی وارد کنند. کاربران به هدر دادن مقادیر زیاد زمان و خونریزی برای بازگشت پایین ادامه می‌دهند. لذا اینترنت ابزاری بی ضرر است اما استفاده‌ی بیش از حد و نادرست خطر اعتیاد به آن را به دنبال دارد. اعتیاد به اینترنت می‌تواند سلامت روانی افراد را تهدید نماید.^۲ اعتیاد با یک نیاز آغاز می‌شود، بی شک اعتیاد اینترنتی نیز در پی تامین بیش از حد یک یا چندین نیاز برای فرد کاربر به وجود می‌آید.^۳

نتیجه‌گیری

فناوری‌های نوین ارتباطی با توجه به افزایشی که در کارایی و صرفه‌جویی هزینه‌ای ایجاد می‌کنند، تحول مثبتی در حقوق بشر پدید می‌آورند و به سبب ارتقای فناوری‌های نوین ارتباطی، سرعت بیش از انتظار تغییرات حوزه فناوری، زندگی همه را متأثر کرده است؛ به طوری که امروز نمی‌توان دسترسی نداشتن به وسایل

۱. کریم‌زاده، رومینا، سرقت علمی و ادبی پلاژیاریسم، تهران، دانش‌نگاران اوج، ۱۳۹۷، ص ۳.

۲. ابوالقاسم، سیدان، مریم، شهیدی تربتی، اعتیاد اینترنتی، کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های کاربردی در فناوری اطلاعات، کامپیوتر و مخابرات، ۱۳۹۴، ص ۱.

۳. ملکه، حقی اورتاکنند، اعتیاد اینترنتی دلایل و انگیزه‌ها، سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی، ۱۳۹۵، ص ۱۱.

ارتباطی را حتی تصور کرد. بدین صورت که انقلاب فناوری های نوین ارتباطی، نویدبخش جامعه‌ای است که در آن، نه تنها در سرعت، حجم و کیفیت انتقال اطلاعات و دانش‌ها، تحولی شگرف پدید آمده است، بلکه برخلاف گذشته که اطلاعات فناورانه تنها در اختیار متخصصان و صاحبان فن قرار داشت امروزه به جهت رشد و ارتقای سطح فناوری، گستردگی کاربرد و تأثیرات آن در اختیار همه ی جوامع بشری است. مانند هر چیز دیگری در زندگی انسان، فناوری های نوین ارتباطی هم ممکن است پیامدهای مثبت و منفی داشته باشد؛ با مطالعات و بررسی های صورت گرفته می توان گفت که تجارت الکترونیکی به عنوان یکی از مباحث مهم فناوری اطلاعات و ارتباطات مورد تاکید کارشناسان بوده و با سرعت در حال جایگزین شدن تجارت سنتی است و این نوع تجارت به وسیله ی خرید و فروش و تبادل هر گونه کالا، خدمات آموزشی و یا اطلاعات تخصصی و.. از طریق شبکه های رایانه ای صورت می گیرد.

علاوه بر تجارت الکترونیک از دیگر عواملی که به سبب توسعه یافتن فناوری های نوین ارتباطی پدید آمده یا افزایش یافته اند می توان از پیشرفت بخش خصوصی سازی، رقابت های گسترده بین کشورها برای دستیابی به علوم جدید، افزایش سرمایه گذاری در بخش ارتباطات، ایجاد یکپارچگی در شبکه ها، ارتباطات دور و فرهنگ، آموزش الکترونیک، دادرسی های الکترونیک از جمله ایجاد سامانه ی ثنا برای سیستم ابلاغ دادخواست ها، دولت الکترونیک و... نام برد.

به علاوه در کنار مزایای فناوری های نوین ارتباطی از معایب آنها می توان به گسست میان نسلی، تغییر در هویت و ارزش های جامعه و هجوم بی رویه برخی افکار مربوط به دیدگاه و فرهنگ خاص، مصرف گرایی افراطی، ترویج مادی گرایی و کمرنگ شدن معنویت در خانواده، تغییر شیوه سپری کردن اوقات فراغت، منزوی شدن کودکان به دلیل کمبود فضاهای تفریحی و آموزشی در منزل و روی آوردن به بازی های کامپیوتری، دگرگونی در زبان و ادب فارسی و ایجاد رسم الخط ساختگی، ارجاع دهی کاذب و ...، اثر منفی بر امنیت اجتماعی با کمرنگ شدن باورهای مذهبی، از خود بیگانگی و روابط تعریف نشده بین افراد نام برد. همچنین فضای مجازی، مرزهای مطالعاتی جدیدی برای جرم شناسان ایجاد کرده است. واقعیت مجازی و ارتباطات با واسطه ی اینترنت، مباحثات قدیمی و سنتی جرم شناسی را به چالش گرفته است و فرم های جدیدی از جرم، انحراف و کنترل اجتماعی را برای نمونه از طریق تجاوز به حریم خصوصی افراد نشان می دهد.

از مواردی که سبب نقض حقوق بشر شده است می توان به افزایش جرایم اینترنتی مانند انتشار اخبار کذب، ارسال مطالب، تصاویر و فیلم های مستهجن، آموزش و تبلیغ تروریسم، هتک حرمت افراد، استفاده از فضای متعلق به دیگران، ارسال پیام های مخرب، اخلال در دسترسی به دیگران، نقض حق مالکیت، هک و ویروسی کردن سایت ها و اجازه ورود به حریم خصوصی افراد از طریق ایمیل ها از جمله آسیب های فناوری های نوین ارتباطی محسوب می شوند که به طور کلی می توان جرایم رایانه ای را به ۶ دسته تقسیم نمود:

۱- جرایم رایانه‌ای علیه محرمانگی، تمامیت و در دسترس بودن داده‌ها ۲- جرایم رایانه‌ای علیه سیستم رایانه‌ای ۳- جرایم رایانه‌ای علیه اموال ۴- جرایم رایانه‌ای علیه امنیت و آسایش عمومی ۵- جرایم رایانه‌ای علیه مالکیت معنوی ۶- جرایم رایانه‌ای علیه محتوی.

لذا اینترنت به طور بالقوه هم می‌تواند تهدید باشد و هم فرصت تلقی شود و به دلیل وجود تهدیدهای مخرب نیازمند پیشگیری و سیاستگذاری‌های مدون می‌باشد و برای جلوگیری از اثرات مخرب اینگونه اعمال باید سیاست گذاری به نحوی اعمال شود که علیرغم پیچیدگی این محیط، بتوان امکان کنترل این شبکه را با روش‌های فنی، سازمانی و فرهنگی فراهم ساخت. علاوه بر آن به‌صورت مستقیم می‌توان از طریق اقدامات ایجابی یا سلبی، تدابیر زودبازده را به‌صورت مستقل و متمرکز سامان‌دهی کرد تا بتوان از گسترش جرائم در فضای سایبر پیشگیری کرد.

فلذا در این مهم می‌توان نتیجه‌گرفت فناوری‌های نوین ارتباطی اگرچه به رشد و صنعت و پیشرفت جهانی و حقوق بشری یاری رسانده است اما با جنبه‌ها و اثرات منفی خود پیامدهای زیان‌باری بر ضد مبانی حقوقی بشری نظیر حق حریم خصوصی ایجاد کرده است.

فهرست منابع

۱. انصاری، باقر. (۱۳۹۰). حقوق حریم خصوصی. تهران: انتشارات سمت.
۲. فریمن، مایکل. (۱۳۸۷). حقوق بشر (محمد کیانفر، مترجم). تهران: نشر کتاب هرمس. (تاریخ انتشار اثر اصلی: ۲۰۰۲).
۳. کریم‌زاده، رومینا. (۱۳۹۷). سرقت علمی و ادبی (پلاژیاریسم). تهران: دانش‌نگاران اوج.
۴. جلیلود، شهاب. (۱۳۹۴). نسل چهارم حقوق بشر و زمینه‌های آن در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران. اولین کنفرانس بین‌المللی حقوق و توسعه پایدار جامعه مدنی.
۵. حقی اورتاکند، ملکه. (۱۳۹۵). اعتیاد اینترنتی: دلایل و انگیزه‌ها. سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی.
۶. راعی، مسعود. (۱۳۸۰). جایگاه حق توسعه در حقوق بشر معاصر. معرفت، ۴۹، ۳۰-۱۲.
۷. سالمیان، محمد. (۱۳۹۱). فرصت‌ها و تهدیدهای تکنولوژی‌های نوین ارتباطی برای توسعه سیاسی کشورهای جهان سوم. فصلنامه روزنامه‌نگاری الکترونیک، ۳(۲)، ۶۰-۴۵.
۸. سودمندی، عبدالمجید. (۱۳۹۵). اجزاء حق آزادی بیان در نظام بین‌المللی حقوق بشر. مطالعات حقوقی، ۸(۲)، ۹۲-۷۵.
۹. سیدان، ابوالقاسم و شهیدی تربتی، مریم. (۱۳۹۴). اعتیاد اینترنتی. کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های کاربردی در فناوری اطلاعات، کامپیوتر و مخابرات.
۱۰. شریفی، مهرداد. (۱۳۹۴). بررسی جرم ضد امنیتی تروریسم سایبری و وضعیت تقنینی آن. نخستین کنگره بین‌المللی حقوق ایران.
۱۱. صانعی، منوچهر. (۱۳۸۲). برابری (تساوی) در حقوق بشر و پیشینه تاریخی آن. نامه مفید، ۳۹-۴۰، ۲۰-۵.
۱۲. صلح‌چی، محمدعلی و درگاهی، رامین. (۱۳۹۳). بررسی ماهیت حقوق همبستگی: حقوق جمعی یا مردمی. نامه مفید، ۱۵(۴۱)، ۵۰-۳۰.
۱۳. عسگری، مهدی. (۱۳۹۴). حریم خصوصی و تعرض به آن. دومین همایش ملی عدالت، اخلاق، فقه و حقوق.

۱۴. فتحی، یونس و شاهمرادی، خیراله. (۱۳۹۶). گستره و قلمرو حریم خصوصی در فضای مجازی. نامه مفید، ۸۱(۹۹)، ۱۱۰-۱۳۰.
۱۵. فرهادی، زرین. (۱۳۹۳). نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در نظام آموزشی نوین بر فرآیند یاددهی-یادگیری. اولین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران.
۱۶. قریشی، سیدمهدی، صالحی، سیدمهدی و فرامرزی، فاطمه. (۱۳۹۱). جایگاه حقوق بشر در اسلام. همایش ملی حقوق بین‌الملل در آئینه علوم روز.
۱۷. قهرمانی، عبدالرضا و قائمی اسگوئی، کامبیز. (۱۳۹۴). بررسی نقش فناوری‌های نوین ارتباطی بر توسعه ملی. دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری.
۱۸. قهرمانی، بابک، ولی‌زاده، عالیه و تازه‌کند، حمید. (۱۳۹۳). حمایت از حریم خصوصی در فضای سایبر از منظر حقوق ایران در پرتو اسناد بین‌المللی. همایش ملی ایران و چالش‌های حقوقی بین‌المللی.
۱۹. کریمی مهابادی، حسن و فضایی، مصطفی. (۱۳۹۵). ارزش و اعتبار حقوقی اعلامیه جهانی حقوق بشر. کنگره بین‌المللی جامع حقوق ایران.
۲۰. مهدی‌زاده ملباشی، تورج و منتظر قائم، مهدی. (۱۳۹۳). قابلیت‌های تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی جدید و تأثیر آن بر فرآیند ارتباطات اجتماعی سطوح کلان و گروه‌های اجتماعی خاص. کنگره بین‌المللی فرهنگ و اندیشه دینی.
۲۱. نظری، امیرحسین و برزگر، عبدالرضا. (۱۳۹۶). آزادی بیان از دیدگاه حقوق بشر. چهارمین همایش ملی حقوق ارزیابی کارآمدی قانون در نظام جمهوری اسلامی ایران.
۲۲. نوریان، ایوب و محمدی، همت. (۱۳۹۶). حریم خصوصی در پرتو حقوق کیفری ایران و اسناد بین‌المللی. کنگره بین‌المللی حقوق شهروندی.
1. Schaffer, R. (1997). *Understanding Globalization: The Social Consequences of Political, Economic and Environmental Change*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
2. Schoite, J. A. (2000). *Globalization: A Critical Introduction*. New York: Palgrave.
۲۵. یاسا. (تاریخ نامشخص). بررسی نقض حریم خصوصی در فضای مجازی و پیامدهای آن. بازیابی شده از:
/https://www.yasa.co/blog/investigate-violations-of-privacy-in-cyberspace-and-its-consequences